

Stephan Thome

Weidmanns redding

Roman

Vertaling Pauline de Bok

Cossee
Amsterdam

Deze uitgave is mede tot stand gekomen
dankzij een subsidie van het Goethe Instituut

Oorspronkelijke titel *Grenzgang*
© 2009 Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main
Nederlandse vertaling © 2011 Pauline de Bok
en Uitgeverij Cossee bv, Amsterdam
Omslagillustratie © plainpicture / Millennium
Boekomslag Marry van Baar
Typografie binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam
Druk HooibergHaasbeek, Meppel

ISBN 978 90 5936 307 6 | NUR 302

Voor Dorothee Schmidt en Martin Brendebach,
die vanaf het begin mee gemarcheerd zijn.

Deel 1

De steen...

Ondanks alles denkt ze: de tuin is een droom. Vanuit het oosten breken zonnestrallen door de ligusterhaag, vlijen zich over de ontluikende bloembedden en nemen bezit van de stammen van berken en kastanjes. De koele, schaduwrijke lucht van de beginnende dag is vervuld van de stilte van kwetterende vogels en zoemende insecten, die alle andere geluiden doet vervagen: het verkeer op de hoofdweg en het geschreeuw van scholieren beneden in het stadje. Een net van witte dauw bedekt het grasland; en waar zonnevlekjes door de bladeren vallen, lost het langzaam op en neemt deel aan het spel van licht en schaduw. Vlinders fladderen om de sering in zijn blauwe aardewerken pot.

In haar ochtendjas staat Kerstin op het terras en drukt haar vingertoppen tegen haar slapen. Een auto komt vanaf het plein met de meiboom de Rehsteig op, rijdt langs haar huis en slaat linksaf het dal in, bijna zonder gas te geven, als een buurtbewoner die de ochtendrust niet wil verstoren. Dan keren stilte en gekwetter terug alsof ze dekking hadden gezocht tussen de hagen en bomen.

In het huis achter haar ruist de waterleiding.

Na het ontbijt en de eerste kop koffie voelt ze zich bijna goed, bijna tegen de dag opgewassen, hoewel ze weer slecht heeft geslapen en de opkomende hoofdpijn – een drukkend gevoel net onder de schedel – pas 's middags door het werken in de tuin zal verdwijnen. Zonder Imovane laat de slaap haar al om vier uur 's ochtend los in de valse schemering van een volgende dag, maar nu is het negen uur en Kerstin doet een stap naar voren, ze voelt de aangename warmte van de zon op haar blote enkels. Elke lente komt er een dag waarop ze het gevoel heeft dat de volgende zomer als een grote belofte aanbreekt, haar tegemoetrijdt vanaf de stralend groene bergruggen aan de horizon, en hoewel ze beter weet, laat ze zich betoveren door zijn aanblik en staat machteloos tegenover het geloof dat deze zomer alles beter wordt.

– En waarom niet? zou Anita zeggen. In ieder geval beter dan zelfbeklag.

– Maar wel zelfbedrog.

– Je hoeft alleen maar naar mij te luisteren en eindelijk uit dit gat te verhuizen.

Kerstin laat haar handen zakken en schudt haar hoofd. Misschien is het louter de lange winter op het platteland die haar zo in de zomer doet geloven. Dit jaar heeft er tot in maart sneeuw gelegen en in de hoek tussen de terrasvloer en de muur achter haar zit nog steeds een vochtige streep die een geur van oude kranten verspreidt. En ze kan trouwens niet verhuizen. Ten eerste omdat ze niet weet waarheen, ten tweede vanwege Daniel, ten derde vanwege haar moeder en ten vierde...

Haar blik dwaalt door de tuin en blijft hangen aan de grote heg. Een week geleden hebben de Meinrichs hun kant laten knippen en ze hebben niet nagelaten ‘de buurvrouw’ aan te bieden de opgewekte klussers van de gehandicaptenwerkplaats ook naar de andere kant te sturen. ‘De buurvrouw’ – alsof ze na bijna zeven jaar nog steeds niet zeker zijn van haar naam, alsof er bijvoorbeeld geen bordje hangt naast de deur waarvoor mevrouw Meinrich stond om het aanbod over te brengen. Met dat verwijtende gezicht dat Kerstin eerst nog moest leren begrijpen als een vorm van zorgzaamheid die bij haar leeftijd paste. (Ten vierde tot slot: wat gaat het Anita aan?) Met een bedankje had ze het aanbod van de hand gewezen onder verwijzing naar haar zoon, die met zijn zestien jaar heel goed in staat was een heg te knippen. Geluksvogel, die u bent! Mevrouw Meinrich – nors, gepermanent en te opdringerig geparfumeerd – leunde op haar stok en legde niet nader uit waar het geluk van haar buurvrouw volgens haar in school. Dat Meinrich junior door zijn politieke bliksemcarrière in het verre Wiesbaden was beland, kan nauwelijks voor ongeluk doorgaan en daarom weet Kerstin ook achteraf niet hoe oprecht mevrouw Meinrichs opmerking was en wat er nog meer achter kon zitten.

Door de heg ziet ze een schim bewegen in de tuin van haar burens. Onlangs stond weer een foto in de *Bergenstadtse Bode*, waarop Klaus Meinrich met het ernstige gezicht van een misdienaar de aktetas van

de Hessische minister-president droeg, terwijl de minister-president zelf ernaast liep en zijn gebruikelijke geroutineerde gezicht trok. Nog steeds heeft junior het borstelkapsel van zijn vader, en voorzover een zwart-witfoto daarover uitsluitsel geeft, lijkt ook hun bloeddruk niet veel te verschillen. ‘Tiptop’ is een van de stopwoorden van de oude Meinrich, of het nu om kapsels, heggen of politici gaat, en Daniel kan goed imiteren hoe hij daarbij een gezicht trekt alsof hij een Griekse klassieke schrijver in het origineel citeert. Zoals Plato al wist: tiptop is essentieel.

Binnen gaat de badkamerdeur open. De gedachte aan Daniel, die ze juist wilde vasthouden, ontglipt haar weer. Het knerpen van orthopedische schoenen houdt even op, gaat dan weer door, en Kerstin merkt dat haar rugspieren verstijven, als had ze een verkeerde beweging gemaakt. Langzaam loopt haar moeder door de hal. De stok heeft ze onder haar arm geklemd, zodat de punt onder het lopen tegen de muur tikt, want in haar handen heeft Liese Werner haar tandenborstelbeker die, ondanks alle tegenwerpingen, zijn vaste plaats heeft op het nachtkastje naast haar bed. Anders stelen ‘de mannen’ hem. Op de eettafel staat het ontbijt en Kerstin ziet in gedachten de punt van de stok alweer een koffiekkan over de rand stoten, en hoe langer het geluid van brekend glas uitblijft, des te stijver wordt haar lichaam. Dan verstomt het geknerp van de schoenen, vanaf het terras stroomt koele lucht en in Kerstins rug prikt een blik, of nee, prikt niet – port, raakt haar met de zachte, kinderlijke hulpeloosheid van de ouderdom. Eigenlijk, valt haar op, is de heg nog nauwelijks uitgelopen; het zal dus moeilijk worden haar scherpzinnige zoon uit te leggen waarom die toch geknipt moet worden.

‘Moet ik eigenlijk mijn medicijnen nog innemen?’

Vogelgekwitter vult de tuin. De bladeren hangen roerloos in de ochtendlucht. Gefeliciteerd, Kerstin, denkt ze. Dan sluit ze haar ogen.

‘Heb je al gedaan, moeder. Meteen na het ontbijt.’

‘Echt?’

‘Ja.’

‘Vannacht waren er toch weer mannen in huis.’

‘Nee, niemand.’

‘In de keuken. Ik heb ze gehoord, hoor.’

In de keuken heb ik jón gehoord, denkt Kerstin. Om halftwee. Onverwacht fel schijnt de zon op haar oogleden en veroorzaakt een indruk van vormeloos rood dat dichtbij noch veraf, noch anderszins bepaald is, alleen maar een kleur die haar voor ogen zweeft en warm aanvoelt. Aangenaam warm.

‘Twaalf graden was het vanochtend.’ Een paar keer per dag controleert haar moeder de thermometer op de vensterbank, en dokter Petermann zegt dat mensen met dementie vaak die opvallende belangstelling voor het weer ontwikkelen. Maar voor ‘de mannen’ heeft ook hij geen verklaring, behalve eentje die alles verklaart: ouderdom.

‘Wel twaalf graden,’ herhaalt haar moeder. ‘Dat wordt nog wat, hoor.’

‘Nu is het meer.’

‘Wat?’

‘Nu is het wár-mer.’

‘Wordt het binnenkort weer, hoor,’ zegt haar moeder na een pauze, waarin Kerstin haar eigen stem bestudeert, de inspanning van het harde praten in aparte lettergrepen. Ze krijgt er rimpels van rond haar ogen en pijn achter haar slapen en brengt het in elk geval niet langer op om met gesloten ogen van boven naar beneden te praten. Langzaam draait ze haar hoofd.

In een blauwe huisjurk staat Liese Werner in de deuropening, met de stok onder haar oksel geklemd leunt ze met één hand tegen de deurpost. De andere hand houdt de beker vast. Vorig jaar rond deze tijd woonde ze nog bij Hans en had op de vijftiende naar Bergenstadt gebeld, maar vanochtend wijst niets erop dat ze weet heeft van haar dochters verjaardag, en Kerstin heeft haar er tijdens het ontbijt niet aan herinnerd.

‘Je hebt nog water in je beker, kijk uit,’ zegt ze, bedacht op haar intonatie.

‘Wat?’

‘Je drupt. Daar!’

Er schuilt iets pinguïnachtigs in de hoofdbeweging waarmee haar moeder langs zichzelf naar beneden kijkt.

‘Droogt wel weer,’ zegt Kerstin. Het korte moment vol zon en stilte verdampt en ze graait ernaar als naar een hoed die door de wind is weggeblazen. ‘Is het niet heerlijk, het weer? De eerste echte zomerochtend en... nee, laat het gewoon vanzelf drogen. Moeder!’ Ze doet een stap naar voren als haar moeder zich bukt om de natte plek op de grond weg te vegen, die groter wordt omdat Kerstin met een ruk haar arm grijpt en zoals altijd schrikt van het zachte vlees dat ze onder de stof van de huisjurk voelt.

‘Laat maar,’ zegt ze nog een keer en ervaart de glimlach op haar gezicht als het spannen van een te droge huid. ‘Je zou een wandelingetje in de tuin kunnen maken... of op het terras, een beetje de zon in gaan.’

‘De dokter komt toch vanmiddag, en er is nog niets klaar.’

‘Moeder, het is maandag.’

‘Hopelijk schrijft hij iets voor tegen mijn slechte been. En tegen de hoofdpijn.’

‘Dokter Petermann komt op woensdag, elke eerste woensdag van de maand, en hij was twee weken geleden nog hier. Vandaag komt hij niet.’

‘Niet?’

‘Nee.’

‘We zouden Hans kunnen vragen.’

‘Gaat het weer slechter met je been?’ Als een gat in de vloer had ze de vraag voor zich gezien, een stap opzij willen doen en zeggen: je been heeft beweging nodig, dat is alles. De hoofdpijn waarover haar moeder sinds kort klaagt, lijkt bij een soort roulatiesysteem te horen waarin de pijnlijke lichaamsdelen elkaar afwisselen: knie, heupen, schouder, hoofd en weer van voren af aan. Alleen haar been doet blijkbaar altijd pijn.

‘Veel pijn.’

‘Misschien heeft je been gewoon...’

‘We zouden Hans kunnen vragen.’

‘Telefonisch kan hij niets voorschrijven. Bovendien is dokter Petermann nu je arts.’

‘Maar die komt niet.’

‘Hij is hier geweest. Heb je hem niet om een recept gevraagd?’

‘Hij heeft mijn bloeddruk gemeten, ja.’

‘Of je hem niet om een...’ Kerstin kijkt in de waterige mistroostigheid achter de dikke brillenglazen, naar die sluier van onbegrip, en ze wou dat Hans die eens kon zien in plaats van altijd alleen maar aan de telefoon vast te stellen dat zijn moeder fantastisch klonk. Kerngezond. Hans, die haar bij de verhuizing bemoedigend had toegelachen en ten afscheid had gezegd dat het zo het beste was voor iedereen.

‘Niet?’ herhaalt ze.

Haar moeder staat knikkend voor haar, alsof ze in gedachten de volgende stappen uitprobeert: haar hand van de deurpost nemen, haar lichaam een halve slag draaien, de deurklink grijpen.

‘Dan ga ik mijn bed maar opmaken,’ verkondigt ze ten slotte. ‘Voor het geval de dominee komt, hè.’

Kerstin kijkt hoe ze in haar kamer verdwijnt, achter een deur die wordt ontsierd door de wittige restanten van alle stickers die Daniel erop heeft geplakt toen het nog zijn kamer was. Het vertrek heeft een groot raam op de tuin en toegang tot het balkon met uitzicht op het dal van Bergenstadt en de hemel erboven, die Daniel elke avond door zijn telescoop bestudeerde. Vanuit zijn twee kamertjes in de kelder ziet hij alleen maar de oprit en de heg van de Meinrichs en is er getuige van hoe de schim van de oude heer ’s avonds achter het melkglas van het badkamerraam staat: gebarend, scheldend, zijn prostaat vervloekend, maar de hemel is niet meer dan een klein stukje noordoosten tussen de dakgoot en de heg. Daniel had het haar schouderophalend laten zien. Mag ik u presenteren: mijn deel van het beste voor iedereen.

‘Het beste voor iedereen’ is op Rehsteig 52 een gevleugelde uitdrukking geworden.

Ze gaat naar de badkamer.

Buiten rijden auto’s langs, Kerstin doucht en bindt het haar in een staart, doet het raam open en poetst haar tanden, terwijl wassemflarden door het raam naar buiten trekken. Over een stang voor de radiator hangt een vleeskleurige steun-bh.

Het komt plotseling, zoals altijd. Een moment staat ze voor de beslagen spiegel, spert haar ogen open en ademt diep in, zoals in